

Iranian Independent Islamic Human Rights Commission
کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران
لجنة حقوق الانسان الاسلاميه في ايران

اقدامات ضد محیط زیستی دونالد ترامپ و پیامدهای مخرب آن بر حقوق محیط زیست جهانی و تغییرات اقلیم

امور پژوهشی، آموزش کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

بهار ۱۴۰۴

توضیحات مقدماتی کمیسیون:

روی کار آمدن مجدد ترامپ در آمریکا طی ماههای اخیر نه تنها پیامدهای مختلفی در داخل کشور مزبور داشته است و اعتراضات گسترده ای را تاکنون شکل داده ، در سطح جهانی نیز آثار متنوعی را به ویژه از منظر حقوق بشر به بار آورده است. متفکران و نهادهای علمی و مدنی بی شماری در سطح دنیا پیامدهای خطرناک سیاست های ترامپ بر عرصه های مختلف حقوق بشر را مورد بحث قرار داده اند. برخی از ایالت های آمریکا و گروههایی از فعالان مدنی از جمله جوانان نیز برای ممانعت از دستورات خلاف ترامپ متوسل به مراجع قضایی شده و لوائح دادخواهی را ثبت کرده اند که احتمالاً در ماهها آتی نتایج آن روشن خواهد شد.

اگرچه اخیراً امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران نشست علمی در زمینه سیاست های ترامپ و حقوق بشر با حضور جمعی از اساتید کشورمان برای معرفی دیدگاههای ایرانی در این خصوص برگزار کرد، اما به موازات آن ترجمه های مختلف از آرای متفکران فرامرزهای ایران نیز در دستور کار کمیسیون بوده و موارد متعددی ترجمه شده است که به تدریج در دسترس عموم قرار می گیرد. اثر حاضر مروری فشرده بر آثار عملکردهای ترامپ در حوزه محیط زیست جهانی دارد. تفصیل این مباحث، جداگانه قابل بررسی است. امید است مخاطبان ارجمند، ضمن ارتقای آگاهی های خود در قبال وقایع جهانی، بر حساسیت های خویش در زمینه حقوق بشر بیفزایند و در سطوح ملی و بین المللی همواره مدافع حق و عدل باشند.

◆ نویسنده: بروس کمپ بل، استادیار دانشکده تغییرات محیطی و شهری، دانشگاه یورک، کانادا

◆ برگردان فارسی: سوگل رضا قلی، دانش پژوه کارشناسی ارشد حقوق بین الملل و همیار کمیسیون / ویرایش و نهایی سازی متن در امور پژوهشی کمیسیون

◆ ماخذ: سایت مباحثه و مکالمه جهانی (The Conversation) با عنوان زیر:

The impact of Donald Trump's anti-climate measures on our heating planet

متن مقاله:

پیش از ارزیابی تأثیر سیاست‌های آب‌وهوایی و انرژی رئیس‌جمهور ایالات متحده، دونالد ترامپ، لازم است [توضیحاتی در مورد] بافتار وضعیت کنونی سیاره [ما یعنی کره زمین] ارائه شود. آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل متحد، اخیراً [در اجلاس داووس] اعتیاد جهان به سوخت‌های فسیلی را "هیولای فرانکشتاین که چیزی و کسی را در امان نمی‌گذارد" توصیف کرد. سال ۲۰۲۴ نخستین سالی بود که میانگین دمای جهانی از آستانه ۱,۵ درجه سانتی‌گراد [مقرر در] توافق نامه پاریس فراتر رفت. در صورت ادامه روند فعلی، پیش‌بینی می‌شود زمین تا سال ۲۱۰۰ حدود ۲,۷ درجه سانتی‌گراد گرم‌تر شود.

گزارش سال ۲۰۲۴ "لنت کاونت‌داون" درباره سلامت و تغییرات اقلیمی نشان داده است که تهدیدهای جهانی مرتبط با تغییرات اقلیمی برای سلامت به رکوردهای جدیدی رسیده‌اند، از جمله مرگ‌ومیر ناشی از گرما، ناامنی غذایی و گسترش بیماری‌های عفونی. با وجود [تدوین و انتشار] شش گزارش از سوی هیئت بین‌الدول تغییرات اقلیم (IPCC)، برگزاری ۲۹ کاپ [کنفرانس دولت‌های عضو کنوانسیون ملل متحد در مورد تغییرات اقلیم / cop] و انتشار هزاران مقاله علمی، جهان تنها پیشرفت اندکی در زمینه اقدام برای مقابله با تغییرات اقلیمی داشته است.

آلوده‌کنندگان اصلی کربن و قربانیان آن

۱۰ کشور بزرگ تولیدکننده و مصرف‌کننده نفت، ۷۳ درصد از کل تولید و مصرف نفت جهان را به خود اختصاص می‌دهند. ایالات متحده بزرگ‌ترین تولیدکننده و مصرف‌کننده نفت است و در سال ۲۰۲۲ تقریباً یک‌چهارم از تولید جهانی و بیش از ۲۰ درصد از مصرف جهانی نفت را به خود اختصاص داده است. کانادا چهارمین تولیدکننده بزرگ نفت و نهمین مصرف‌کننده بزرگ آن است و همچنین بالاترین سطح انتشار سرانه دی‌اکسید کربن را در میان کشورهای جهان دارد.

در همین حال، ۶۰ بانک بزرگ جهان طی هشت سال گذشته مبلغی معادل ۶,۹ تریلیون دلار آمریکا را به صنعت سوخت‌های فسیلی اختصاص داده‌اند. بر اساس گزارشی از آکسفام اینترنشنال، یک درصد ثروتمندترین جمعیت جهان - که بیشتر آن‌ها در کشورهای توسعه‌یافته زندگی می‌کنند - هر سال بیش از دو برابر ۵۰ درصد فقیرترین جمعیت جهان در آلودگی کربنی نقش دارند. از سوی دیگر، کشورهای کم‌درآمد که نزدیک به ۶۰ درصد از

جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند، کمتر از ۱۵ درصد از انتشار جهانی گازهای گلخانه‌ای را به خود اختصاص داده‌اند.

در کنفرانس کاپ ۲۹ (بیست و نهمین کنفرانس کشورهای عضو کنوانسیون تغییرات اقلیم ملل متحد) که سال گذشته در آذربایجان برگزار شد، کشورهای توسعه‌یافته از جمله کانادا تعهد دادند که تا سال ۲۰۳۵ حمایت مالی خود از کشورهای فقیر و آسیب‌پذیر در برابر تغییرات اقلیمی را سه برابر کرده و به سالانه ۳۰۰ میلیارد دلار برسانند. این کمک‌ها برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، سازگاری با تهدیدات اقلیمی، و جبران خسارات و آسیب‌ها اختصاص خواهد یافت. اما این مبلغ فاصله زیادی با ۱,۳ تریلیون دلاری دارد که کشورهای جنوب جهانی خواستار آن شده‌اند. این تعهدات مالی شباهت چندانی به یارانه‌های جهانی سوخت‌های فسیلی ندارند که در سال ۲۰۲۲ مجموع آن‌ها حدود ۷ تریلیون دلار برآورد شده است.

اقدامات ترامپ در رابطه با تغییرات اقلیمی

پیش از مراسم تحلیف [دور دوم ریاست جمهوری] ترامپ و تحت فشار مداوم جمهوری خواهان، بانک‌های بزرگ آمریکایی و کانادایی از "ائتلاف بانکی برای کرین خالص صفر (NZBA)" که در ابتدا با رهبری مارک کارنی کانادایی و نماینده ویژه سازمان ملل در امور اقلیمی، تشکیل شده بود، خارج شدند

صنعت نفت و گاز بیش از ۷۵ میلیون دلار به کارزار انتخاباتی ترامپ کمک مالی کرد، اگرچه تخمین زده می‌شود کمک‌های مالی افراد دارای ارتباط با سوخت‌های فسیلی، پنج برابر این مقدار بوده باشد.

بیش از ۲۰۰ فرمان اجرایی ترامپ شامل اعلامیه‌ای موسوم به «وضعیت اضطراری ملی انرژی» بود که در آن:

- ایالات متحده را از توافق نامه اقلیمی پاریس خارج کرد و آن را یک‌طرفه خواند. با این اقدام، آمریکا به سه کشور نفت‌محور دیگر - ایران، لیبی و یمن - پیوست که آن‌ها نیز از امضاکنندگان توافق نامه [پاریس] نیستند.

سایر موارد اقدامی ترامپ عبارتند از:

- فرمانی را با هدف «آزادسازی انرژی آمریکا» امضا کرد.

-بیانیه‌ای را امضا کرد که به دولت او اجازه می‌داد صدور مجوز برای زیرساخت‌های جدید سوخت فسیلی را تسریع کند.

-توسعه هرگونه پروژه جدید انرژی بادی فراساحلی را متوقف کرد.

-لغو فرمان رئیس‌جمهور پیشین، جو بایدن، مبنی بر اینکه نیمی از خودروهای فروخته‌شده تا سال ۲۰۳۰ باید برقی باشند.

-فراهم کردن امکان توسعه پروژه‌های جدید نفت و گاز در اراضی فدرال، از جمله لغو محدودیت‌ها برای استخراج نفت در آلاسکا و منطقه حفاظت‌شده حیات وحش قطب شمال.

ایلان ماسک، یکی از نزدیک‌ترین متحدان میلیاردر ترامپ، در مورد خروج رئیس‌جمهور از توافق نامه اقلیمی پاریس در سال ۲۰۲۵ سکوت کرده است. این سکوت قابل توجه است، چرا که پس از خروج نخست ترامپ از این توافق نامه در سال ۲۰۱۷، ماسک اعلام کرده بود که از شوراهای مشورتی ریاست‌جمهوری کناره‌گیری می‌کند و گفته بود: تغییرات اقلیمی واقعی است، ترک توافق نامه پاریس به نفع آمریکا یا جهان نیست.

چه چیزی در پیش است

با وجود حمایت ترامپ از سوخت‌های فسیلی، روزنه‌هایی از امید نیز وجود دارد.

گرچه بی‌اعتنایی ترامپ به کنفرانس‌های اقلیمی [ملل متحد] اغلب به عنوان عقب‌گرد تلقی می‌شود، اما ممکن است بدون حضور آمریکا، اقدام‌های قوی‌تری در زمینه اقلیم صورت گیرد. افزون بر آن، بسیاری از ایالت‌ها و شهرداری‌های آمریکا همچنان با جدیت در مسیر کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای پیش خواهند رفت. همچنین هزاران شکایت حقوقی در زمینه اقلیم علیه دولت‌های [وقت آمریکا] و شرکت‌های آمریکایی در جریان است.

اقدامات ترامپ ممکن است باعث مهاجرت صنعت انرژی‌های تجدیدپذیر آمریکا به کانادا شود. با این حال، روند جایگزینی سوخت‌های فسیلی با منابع تجدیدپذیر در سطح جهان ادامه خواهد داشت.

جنبش جهانی ای متشکل از دولت‌ها، مقامات منتخب، سازمان‌ها و افراد از ابتکار «پیمان عدم گسترش سوخت‌های فسیلی» که توسط کانادا بنیان‌گذاری شده، حمایت کرده‌اند. این پیمان که از پیمان عدم گسترش سلاح‌های هسته‌ای الگو گرفته، مهلت‌های مشخصی برای توقف تدریجی جهانی سوخت‌های فسیلی تعیین می‌کند.

در مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۲۵، شرکت بین‌المللی معدن فلزات فورتیسکیو (Fortescue) اولین شرکت صنعتی بزرگ بود که از این پیمان حمایت کرد. مارک کارنی، که اکنون پیشواز رهبری حزب لیبرال است، در سخنرانی مشهورش در سال ۲۰۱۵ در لویدز لندن، تغییرات اقلیمی را «تراژدی افق‌ها» توصیف کرد. او هشدار داد که تغییرات اقلیمی منجر به بحران‌های مالی و کاهش سطح زندگی خواهد شد، مگر آنکه اقتصادهای بزرگ جهان تلاش بیشتری برای شفاف‌سازی شرکت‌های خود در مورد میزان انتشار کربن کنونی و آینده‌شان انجام دهند.

پیام اخوان، وکیل حقوق بشر کانادایی با اصالت ایرانی، به‌عنوان مشاور حقوقی کمیسیون کشورهای جزیره‌ای کوچک در جلسات اخیر دیوان بین‌المللی دادگستری راجع به موضوع اقلیم فعالیت داشت؛ جایی که این کشورها مدارکی درباره تأثیرات ویرانگر تغییرات اقلیمی بر شهروندان‌شان ارائه کردند. پیام اخوان در مصاحبه‌ای با برنامه CBC Ideas گفت: «اتفاقی که امروز برای کشورهای کوچک جزیره‌ای می‌افتد، فردا برای همه ما خواهد افتاد.

در نهایت، سرنوشت سوخت‌های فسیلی روشن است. مسئله این نیست که آیا جهان به‌طور چشمگیر از آن‌ها فاصله خواهد گرفت یا نه، بلکه پرسش این است که چه زمانی این اتفاق خواهد افتاد.